

„INFLAMATORNE BOLESTI CREVA U 12 LEKCIJA“ – RECENZIJA

Pred nama se nalazi monografija “Inflamatorne bolesti creva u 12 lekcija” autora dr Srđana Markovića, klinickog asistenta na predmetu Interna medicina Medicinskog fakulteta u Beogradu. U saradnji sa saradnicima i stručnjacima iz ove oblasti, prikazana su najnovija saznanja o inflamatornim bolestima creva (IBD) kroz 12 lekcija. IBD su definitivno jedan od najčešćih entiteta sa kojima se gastroenterolozi susreću u svakodnevnoj kliničkoj praksi. Gotovo da nema gastroenterologa koji u svom ambulantnom radu nema pacijenta koji ima ili mu je potrebna potvrda dijagnoze IBD. Ova monografija je namenjena ne samo gastroenterolozima, već i lekarima opšte prakse kako bi se pacijenti pravovremeno prepoznali i uputili u referentne centre i nastavili lečenje. Budući da su IBD kompleksne bolesti, u čijem vođenju i lečenju učestvuju i druge specijalnosti, monografija je namenjena i hirurzima, radiolozima, patolozima, dermatolozima, reumatolozima, psihijatrijama, oftalmolozima i svim lekarima koji žele da na što kompletniji način upoznaju ove bolesti. Knjiga je edukativna i namenjena je i onima koji uče i usavršavaju se, subspecijalistima iz gastroenterologije, specijalizantima iz oblasti interne medicine i studentima medicine.

Stručnim, savremenim i dokumentovanim načinom, autor dr Srđan Marković i saradnici prikazali su kompleksnost inflamatornih bolesti creva u 12 lekcija. Lekcije su poglavlja knjige koja ima 370 stranica, ilustrovana je sa 70 slika, 73 tabele i 462 reference. Ono što je novo i jedinstveno jeste povezanost savremenog teorijskog i praktičnog znanja, prikazanog kroz primere iz svakodnevne prakse. To će kliničarima omogućiti da razotkriju raznovrsnost inflamatornih bolesti creva. Obradene su najnovije teme, ali nisu izostavljena ranija stremljenja i saznanja kako u dijagnostici, tako i u praćenju i terapiji ovih bolesti.

Monografija je podeljena u 12 poglavlja, odnosno lekcija. Lekcija jedan (1): Skorovi u kliničkoj praksi. – Lekcija dva (2): Hronično aktivni steroid-zavisni ulcerozni kolitis. – Lekcija tri (3): Fulminantni ulcerozni kolitis i paučitis. –Lekcija četiri (4): Operativno lečenje Kronove bolesti. – Lekcija pet (5): Penetrantna forma Kronove bolesti. – Lekcija šest (6): Ekstraintestinalne manifestacije inflamatornih bolesti creva. – Lekcija sedam (7): Optimizacija terapije u IBD. – Lekcija osam (8): IBD i trudnoća. – Lekcija devet (9): Neželjene reakcije medikamentozne terapije u IBD. – Lekcija deset (10): COVID-19 i IBD. – Lekcija jedanaest (11): Specifičnosti lečenja IBD u pedijatrijskoj populaciji. – Lekcija dvanaest (12): Strategija za poboljšanje kvaliteta života pacijenata sa IBD.

Pre prikaza poglavlja, dat je kratak uvod gde nas autor na jedinstven način upoznaje sa osnovama inflamatornih bolesti creva, klasifikacijom bolesti, načinom dijagnostikovanja, diferencijalnom dijagnozom i principima terapije.

U prvoj lekciji (1) prikazani su skorovi u kliničkoj praksi. Lekcija je podeljena u tri tematske celine u kojima se obrađuju klinički, endoskopski, radiološki i patohistološki skorovi. Poznavanje ovih skorova je veoma važno za rad u svakodnevnoj kliničkoj praksi, praćenju pacijenta i odluci koju terapiju preporučiti.

Lekcija broj dva (2) obrađuje hronično aktivni steroid refraktaran i/ili zavisni oblik ulceroznog kolitisa, koji predstavlja jednu od najtežih formi bolesti i zahteva ogromno znanje i iskustvo u lečenju i praćenju ovih pacijenata.

Lekcija tri (3) nas upoznaje sa fulminantnim oblikom ulceroznog kolitisa. Kako ga na vreme prepoznati, kako postupiti u datoj situaciji, o načinu praćenja ovih pacijenata i koju terapiju primeniti. Na kraju lekcije dati su hirurški aspekti lečenja ulceroznog kolitisa. Prikazani su, takođe, sa gastroenterološkog stanovišta – dijagnoza i lečenje kaitisa, paučitisa i pre-pouch ileitisa.

U naredne dve lekcije (4 i 5), autori su prikazali hirurške principe i metode lečenja Kronove bolesti (CD) sa posebnim osvrtom na lečenje penetrantne forme CD. Na ilustrativan način prikazane su hirurške tehnike koje se primenjuju u lečenju CD i indikacije za svaku od njih. Na kraju pete lekcije penetrantna forma CD data je kroz najčešća pitanja i odgovore, čime su dodatno razrešene mnoge dileme kako bi se svakodnevna iskustva još više približila čitaocima.

Lekcija šest (6) odnosi se na ekstraintestinalne manifestacije (EIM), njihovu raznolikost i pojavu, može se reći, “dve bolesti.” Detaljno su opisane najčešće ekstraintestinalne manifestacije i adekvatna terapija za svaku od njih u kontekstu IBD. Na kraju poglavlja prikazana je tabela sa rezimiranim pristupom lečenju najčešćih EIM.

Lekcija sedam (7) se bavi optimizacijom terapije, odnosno neposrednim pristupom u lečenju pacijenata obolelih od IBD. Prikazani su različiti modaliteti lečenja, kada je pravi trenutak za primenu biološke terapije, kako je optimizovati, kada i kako povećati dozu ili promeniti lek. Autori nas upoznaju sa praćenjem pacijenata na različitim modalitetima terapije. Primeri su potkrepljeni rezultatima najvažnijih kliničkih studija koje usmeravaju lečenje.

Autori su posvetili pažnju i osetljivim grupama pacijenata, kao što su trudnice i pedijatrijska populacija. U lekciji osam (8), na praktičan i veoma edukativan način autori nas upoznaju sa planiranjem i praćenjem trudnoće, a posebno sa lečenjem IBD kod trudnica.

U lekciji devet (9) iznete su na jednom mestu sve neželjene reakcije lekova koji se primenjuju u inflamatornim bolestima creva, kao i interakcije sa drugim lekovima. To je veoma važno za kliničku praksu. Izbor adekvatnog leka zavisi od njegove efikasnosti i bezbednosti. S obzirom na to da pacijenti sa IBD mogu da imaju i druge komorbiditete, interakcija između lekova je veoma važna.

U sklopu pandemije COVID-19 infekcije prikazane su smernice i stavovi, po preporuci ECCO i drugih stručnih udruženja, u prevenciji, vakcinaciji i odnosu prema lekovima koje pacijent uzima u toku pandemije, kao i načinu lečenja zaraženih pacijenata sa IBD. Ova tema obrađena je u lekciji deset (10).

Posebno je lekcija (11) posvećena načinu ispoljavanja, osnovnim karakteristikama i specifičnosti u lečenju pedijatrijske populacije pacijenata sa IBD.

U lekciji dvanaest (12) autori su prepoznali jedan od ključnih faktora u nastanku i toku IBD. U tom poglavlju obrađuje se tema i značaj psihosocijalnih faktora u IBD. Izneti su predlozi kako proceniti i poboljšati lečenje ovih pacijenata u kontaktu sa psihologom ili psihijatrom i to upravo iz ugla pacijentkinje sa IBD koja je lekar, što daje posebnu težinu i uvid i u drugu stranu medalje.

Na samom kraju u poslednjem poglavlju, podvlači se crta za sve što je prikazano u knjizi i daje se jedan sveobuhvatni zaključak, u kojem se iznose smernice i najsavremeniji pristup u lečenju i praćenju pacijenata sa IBD u kontekstu rezultata najnovijih kliničkih studija.

Ono što ovu knjigu izdvaja od drugih i daje joj poseban stručni i praktični značaj je činjenica što su, na kraju svake od navedenih lekcija, prikazani karakteristični slučajevi iz kliničke prakse. Kroz ove slučajeve sumirano je i primenjeno znanje stečeno kroz lekciju i pokazani su principi rada lekara u referentnim IBD centrima. Svako poglavlje se završava tabelarnim prikazom usvojenih algoritama u lečenju i predstavlja jasan i kratak podsetnik, neophodan u svakodnevnoj praksi.

I kao što je Hipokrat rekao „Život je tako kratak, a zanat tako opširan za naučiti“, autori ove monografije potrudili su se da najnovije evropske i američke smernice u prepoznavanju, dijagnozi, praćenju i lečenju hroničnih inflamatornih bolesti creva prenesu svim lekarima, i time skrate vreme neophodno da ovladaju znanjem iz oblasti IBD u svim aspektima.

Mišljenja smo da autoru monografije, asistentu dr sci. med. Srđanu Markoviću i njegovim saradnicima treba odati posebno priznanje, jer su uspeli da lekcije koje su predavali stručnjaci iz oblasti IBD pretoče u značajnu i jedinstvenu monografiju na ovim prostorima. Entuzijizam, energija, sposobnost, znanje i iskustvo autora je to, što nas kao učitelje čini ponosnim, da ima stručnjaka u oblasti inflamatornih bolesti creva na koje mogu da se oslone pacijenti, lekari i nauka u svakom smislu te reči.

Prof. dr Njegica Jojić,
gastroenterolog

Akademik, prof. dr Zoran Krivokapić,
hirurg

